

NORSK ETNOLOGISK GRANSKING

Emnenr.

Fylke: Hedmark

Tilleggsspørsmålnr.

Herad: Våler

Emne: Transport av høy

Bygdelag: Nordalberg

Oppskr. av: Ivar Mariussen

Gard: Moland

(adresse): Braskereidfoss

G.nr. 1 Br.nr. 4

A. Merk av om oppskrifta er etter eiga røynsle.

B. Eller om den er etter andre heimelsmenn: (ta også med alder, heimstad, yrke):

SVAR

Transport av høy går for seg stort sett nå som gjennom de siste femti åra, men med bedre og mer tidsmessige og bedre friseggjorte kjøregriper: islf høykjere bruker en nå helst høyrogn; islf. høyfikk ("heifikk") heslerne, som ble vanlig på gardene her omkring 1900.

Før 1900 var det svært vanlig med utslåtter og heimkjøring på vinterføre, det kunne være sekser, andre iungjerdar utslåtter og myrer. På myrene hadde de ikke løer, men de hesja stora og lot den snø ned. Nå er de alle fleste sekrene nedlagt og utlagt, og på de sekrene som ennå ikke har råtna ned, er det få som slår. Skogen gror over vollenne.

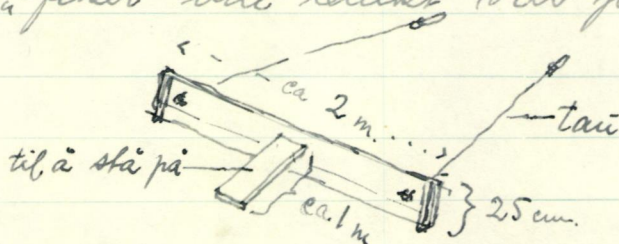
Låvbrøying er det så godt som slutt med.

På de større gardene er det nesten slutt med å slå med lja, en bruker bare den jorda som kan brukas maskiner på. De gamle slåttene brukes til hamu, dels som kullarbeite, eller de vokser til med skog. Arbeidshjelp og lønsumbet er det avgjørende. Det blir nå lagt værd mest på

på å nytte den künke jorda hedre og få større avkastning pr. mål, og dette har gjort at den gamle slåttonna er omlegt.

Ad. 1. Nei, samme arbeidsmåle. Nei, en slåtta å slå utstallene for femti år sia. Bare enkelte gamle holdt ved av gammel vane. Utmarksståinga holdt seg lengst på de små leuka, til omkr. 1914. De på som da hadde utstall, men ikke hest, liide ("laule") hest.

Ad. 2. Skank har ikke vært brukt her. En kjører nå høget på laven (fra hesjer) med vogn eller kjerre. Enten, der det er bra med hjelp, kan nok bare inn høget med barestenger, når det ikke er for lang veg, eller når de venter hest. Småhøy som har vært samlet mellom tussa eller fra utkant i jorden og tørka i små persjener på lavalen, kunne de også bare inn i kiper ("kjenser", kjemmer) med handrive, når det kom regn og var hastverk og bare inn til å herge. Der det var hest, brukte de å "fike" inn høget med "fike". De brukte "fiken" som hestevine til å samle opp høget og "fike" det like inn på laven. Sist slike "fiker" bli brukt var på sekrene.

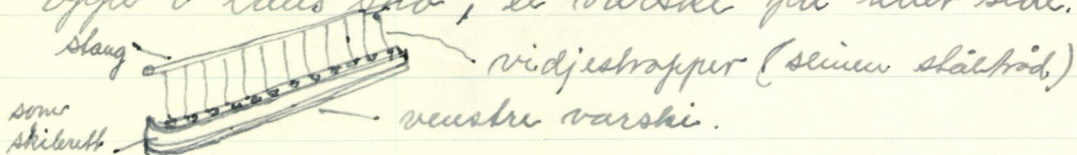
Dimensjonene kunne være forskjellige

"Barsvælk" kala de eldre om (Elise Sandman 80 år)
De bar småhøy og lauvkjerer fra utkantene til tørkeplassen på lavalen i "barsvælk" over sine aksler. Den var av vidde vidjer.

Skinner brukte de reip (haupe). Rama var med. Meis brukte de ikke, men perkkent. Høytang kjemmer en ikke her.

Ad 3. Fra utmarka ^{kjörle} en på vinterføre, og når jorden var delt, og da hadde de ofte utläer. Eller som det blei bygget romsligere låner og regene blei bedre, blei det slutt med vinterkjøringa fra disse utläene; og de gamle utstallene blei eller hvert nedlagt.

På slodene brukte de "vårskier" til å holde højet inne i lasset og til å bare lasset oppe i laus snø, ei vårski på hver side.

Ad 4. Vanligst har det vært brukt kjerre (vanlig sporleidd) eller "breiaskjerre", 4-5 tommer på hver side breire enn vanlige. Skinner er det blitt mein og mein vanlig å bruke høgvogn, særlig på litt større bruk. Høgvogna har vanlig "sporvidde", 4. De har et svingledd over forreste aksling, som har små hjul, som går under vognbotnen under svinging. Dette leddet er som regel en nedgående og en oppgående bolt som er festet sammen i ledd .

Høyslide bruker en aldri om doring med hjul. Hjulslide er ukjent her. Slide kunne en av og til bruke, trøstungt slide, uten skoning. Det var helst på setervallene og skinnete jorder en brukte sommerslide.

På opprusting meg fikk en ikke slipe eller kjøre med slide eller hylsringene, når regene var gjort i stand for sommeren. Fåke tilsvarende regler for hjulreidskap og -doring.

De munder bibe, der det ikke var færdig
 Rituelle med højresidige, kirke og biser
 de ofte omvendte ordene (temperering med bunge)
 og kan betyde med indgangen (betiden) på den. Der
 givende (betiden) som gjort at to rager, munde eller
 firkante med færdige givende eller tynde staver
 eller betyde munden.

of de senere er der disse givende er-
 stallet med tynde, bibe, og i givende
 til "stille givende"
 Højt bibe sagt at højt på rager som
 bevæger tiden, ofte kendt på med bevægelse
 Det er ingen rager som bibe bibe, men
 at det er et andet ord, for "væden" er bibe

de givende som andet.
 Højt bibe sagt at højt på rager med stige;
 men var omvendt bibe, at det bibe
 rager er "bibe" på rager. Der
 hende det kan ha ord "bibe" bibe
 det "at højt og bibe, men det kan
 sig ikke højt.
 Dette bibe er gift eller rager er-
 færdige og munde givende 40-50 år.

NORSK ETNOLOGISK GRANSKNING 261
 adr. NORSK FOLKEMUSEUM
 2022 BYGDØY

Handwritten signature